

УДК 811.222.1'1'42:165.74:165.194:398.3
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/61-3-21>

Світлана СОПІЛЬНЯК,
orcid.org/0000-0002-2563-7652
аспірантка кафедри мов і літератур Близького та Середнього Сходу
Навчально-наукового інституту філології
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(Київ, Україна) sveta_sopilnyak@ukr.net

«ПЕРЕДВІСТЯ» (شگون ŠOGUN) ЯК СКЛАДОВА СТЕРЕОТИПНИХ УЯВЛЕНЬ НОСІЇВ ПЕРСЬКОЇ ЛІНГВОКУЛЬТУРИ

У науковій розвідці розглянуто специфіку функціонування стереотипних уявлень представників перської мови та культури стосовно поняття شگون šogun «передвістя» на матеріалі перських народних прикмет і забобонів. Стилю охарактеризовано історію вивчення стереотипів, зокрема у сучасній вітчизняній та західноєвропейській лінгвістиці. Саме поняття стереотипу розуміється як певна ідея, яка приймається групою людей чи цілою мовною спільнотою такою, як вона є, без критичного розгляду, і яка так чи інакше визначає спосіб мислення представників цієї спільноти стосовно певної стереотипізованої сутності. Охарактеризовано поняття передвістя у перській лінгвокультурі з огляду на його актуалізованість у перських прикметах та забобонах. З'ясовано, що віра в гарну чи погану прикмету сходить до часів іранської міфології та зороастризму, що свідчить про архаїчність цього фольклорного жанру, а також уявлень пов'язаних з ним. Розглянуто тематичну класифікацію перських прикмет і забобонів з компонентом šogun іранського дослідника Г. Золфгарі. Наведено результати аналізу перських прикмет і забобонів із компонентом šogun на матеріалі сучасної художньої літератури, який показав, що у свідомості іранців певні предмети побуту, тварини, птахи, комахи, явища природи, фізіологічні реакції людини, дні тижня мають позитивну або негативну конотацію, що виражається за допомогою таких стереотипних кліше, як داشتن شگون «šogun dāštan» (досл. 'мати гарну ознаку') / شگون نداشتن «šogun nadāštan» (досл. 'не мати гарної ознаки'); خوش شگون بودن «xoššogun budan» (досл. 'бути таким, що має гарну ознаку') / بدشگون بودن «badšogun budan» (досл. 'бути таким, що не має гарної ознаки'). Встановлено, що мовні одиниці з компонентом šogun виконують прескриптивну та регулятивну функції у перському лінгвокультурному середовищі, створюючи для людини можливість своєрідного контролю над непередбачуваними їй життєвими обставинами. Зауважено, що деякі комунікативні ситуації, у яких наявний факт прояву гарної чи поганої прикмети, супроводжуються низкою стереотипних ритуально-семіотичних дій вкупі з відповідними мовленнєвими стереотипами-кліше.

Ключові слова: стереотип, стереотип-уявлення, перські прикмети і забобони, лінгвокультурологія.

Svitlana SOPILNIAK,
orcid.org/0000-0002-2563-7652
PhD Student at the Department of Languages and Literatures of the Middle East
Educational and Scientific Institute of Philology of Taras Shevchenko National University of Kyiv
(Kyiv, Ukraine) sveta_sopilnyak@ukr.net

“OMEN” (شگون ŠOGUN) AS A COMPONENT OF THE STEREOTYPICAL IDEAS OF THE PERSIAN CULTURAL LINGUISTICS REPRESENTATIVES

The specifics of Persian language and culture representatives stereotypical ideas functioning regarding the concept of شگون šogun «omen» is considered in the scientific investigation based on Persian folk omens and superstitions. The history of the study of stereotypes, in particular in modern domestic and Western European linguistics, is briefly described. The very concept of a stereotype is understood as a certain idea that is accepted by a group of people or an entire language community as it is, without critical consideration, and which in one way or another determines the way of thinking of representatives of this community in relation to a certain stereotyped entity. The concept of omen in Persian cultural linguistics is characterized in view of its actuality in Persian omens and superstitions. It was found that the belief in a good or bad omen dates back to the times of Iranian mythology and Zoroastrianism, which attests to the archaic nature of

this folklore genre, as well as the ideas related to it. The thematic classification of Persian omens and superstitions with a šogun component by the Iranian researcher H. Zolfgari is considered. The presented results of the analysis of Persian omens and superstitions with a šogun component based on modern fiction's material showed that certain household items, animals, birds, insects, natural phenomena, human physiological reactions, and days of the week have a positive or negative connotation in the minds of Iranians, which is expressed by means of such stereotypical clichés as داشتن شگون «šogun dāstan» (lit. 'to have a good sign') / شگون نداشتن «šogun nadāstan» (lit. 'not to have a good sign'); خوش شگون «xoššogun budan» (lit. 'to be of good omen') / بودن بدشگون «badšogun budan» (до сл. 'to be of bad omen'). It has been defined that linguistic units with the šogun component perform prescriptive and regulatory functions in the Persian linguistic and cultural environment, creating for a person the possibility of a kind of control over life circumstances beyond his or her control. It is noted that some communicative situations in which there is a manifestation of a good or bad omen are accompanied by a number of stereotypical ritual-semiotic actions together with the corresponding speech stereotypes-clichés.

Key words: stereotype, stereotype of idea, Persian omens and superstitions, cultural linguistic.

Постановка проблеми. У наш час багато лінгвістів, соціологів, психологів, етнографів приділяють велику увагу явищу сприйняття однієї культури іншою. Важко недооцінити важливість таких досліджень в умовах сучасних глобалізаційних процесів, коли багато культур та національностей співіснують в одному суспільстві. Вікові традиції, своєрідність культур, відмінне сприйняття буття та навколишнього світу, мовні розбіжності – усі ці фактори впливають на взаємовідносини між представниками різних народів, а отже на ефективність їхнього взаєморозуміння та співпраці. Вивчення стереотипів, як уявлень про людей, групи та національності, що формуються на основі загальних характеристик та поведінки, є важливим аспектом дослідження мови та культури певного етносу, оскільки розуміння мовних стереотипів та стереотипної поведінки може допомогти зменшити конфлікти та покращити міжкультурне порозуміння, як в межах одного багатонаціонального суспільства, так і загалом у світі.

Аналіз досліджень. Дослідження стереотипів у сучасних гуманітарних науках є багатоаспектними та відображають різні сторони соціальної дійсності в різних контекстах. Значний внесок у лінгвістичне розуміння цього феномену зробили такі дослідники, як Є. Бартмінський, О. Грибок, Л. Завгородня, Г. Кардела, Й. Панасюк, Л. Полковська, П. Фурньє, Ш. Шапіра та ін. (Бартмінський, 1998; Грибок, 2014; Завгородня, 2000; Kardela, 1998; Panasiuk, 1998; Polkowska, 2019; Fournier, 2010; Scharira, 2014). Вивченням стереотипів у перському лінгвоментальному просторі займалася О. Мазєпова (Мазєпова, 2015). Однак, проблема формування стереотипних уявлень представників перської лінгвокультури на матеріалі перських народних прикмет і забобонів раніше не ставала предметом окремого наукового пошуку.

Отже, метою нашої розвідки є з'ясування етноспецифіки функціонування деяких стереотипів-уявлень носіїв перської мови на матеріалі

перських народних прикмет і забобонів з компонентом شگون šogun «передвістя».

Виклад основного матеріалу. Поняття «стереотип» у науковий обіг увів у 20-ті роки ХХ ст. американський журналіст і соціолог У. Ліппман. Відповідно до його концепції стереотипи – це культурно детерміновані і певним чином впорядковані «картинки світу» у свідомості людини, які, з одного боку, заощаджують її зусилля під час сприйняття складної інформації, а з іншого – фіксують і зберігають існуючі цінності, сприяючи збереженню високої самооцінки самої людини (Lippmann, 1922: 108).

Французька дослідниця Ш. Шапіра визначає явище стереотипу як ідею, готову думку, яка приймається групою людей чи навіть цілою мовною спільнотою такою, як вона є, без критичного розгляду, та яка більшою чи меншою мірою визначає спосіб мислення людини, її відчуття та дії (Scharira, 2014: 66). Ш. Шапіра виокремлює дві групи стереотипів: 1) стереотипи мислення, які становлять загально поширені ідеї стосовно певних сутностей, що не підлягають критичному осмисленню; вони не мають сталого мовного вираження, можуть бути виражені сегментами речень, фрагментами тексту чи навіть цілими творами; 2) мовні стереотипи, які, на відміну від перших, мають усталену форму. Дослідниця ототожнює мовні стереотипи із усталеними виразами, які експресивно виражають поняття, для яких мова пропонує нейтральне, стилістично немарковане слово чи вираз (Scharira, 2014: 69–70).

Таким чином, можна стверджувати, що прикмети і забобони як особливий фольклорний мікрожанр, що дійшов до нас з прадавніх часів і продовжує функціонувати у сучасній перській мові, становить багатий матеріал для дослідження стереотипних уявлень носіїв перської лінгвокультури. Чималу кількість перських народних прикмет і забобонів складають мовленнєві одиниці з компонентом شگون šogun «передвістя».

В Енциклопедії ісламського світу наводиться таке визначення поняття **شگون šogun**: «тлумачення або сприйняття за хорошу чи погану ознаку певних явищ, подій, рухів чи дій людей та тварин, розміщення предметів, а також вірування та переконання народу щодо них» (Karimi, 2021). Згідно з перським енциклопедичним словником словником А.А. Дегхода слово **šogun** має значення гарного передвістя, хорошої прикмети; щастя та благополуччя (Дегхода, 1993–1994). Таким чином, поняття **šogun** можна співвіднести з українським відповідником «передвістя» або «прикмета», однак у перській мові цей іменник має виключно позитивну конотацію. Як в українській, так і в перській лінгвокультурі виокремлюють поняття «гарна прикмета» та «погана прикмета», які перською мовою передаються відповідно ствердною або заперечною формою того самого дієслова: **شگون داشتن šogun dāštan** (досл. ‘мати гарну ознаку’) та **شگون نداشتن šogun nadāštan** (досл. ‘не мати гарної ознаки’) або похідними прикметниками **خوش شگون xoššogun** (досл. ‘той, що має гарну ознаку’) / **بدشگون badšogun** (досл. ‘той, що не має гарної ознаки’).

Поширення віри у гарні чи погані прикмети серед іранців сходять до часів іранської міфології. Згадки про це можна знайти в релігійних текстах зороастрійців. Зокрема А. Карімі зазначає, що давні зороастрійці вважали чхання хорошою ознакою. Вони вірили, що таким чином хвороби покидають тіло людини (Karimi, 2021).

В «Історії Бальамі» – середньовічному історичному творі X ст. – описується випадок з походу першого міфічного царя іранських народів Каюмарса: «Каюмарс по дорозі на битву з ворогом побачив білого півня, який хоробро захищав курку від змії. Кожного разу, нападаючи на плазуна, півень гарно заспівав. Каюмарсу стала до вподоби така манера оборони, і він забив змію каменюкою. Півень знову гарно заспівав. Потім Каюмарс покришив для півня поїсти. Півень покликав свою половинку, і доки курка не почала їсти, півень не доторкнувся до їжі. Каюмарс всі ці дії сприйняв за добру ознаку і забрав із собою півня з куркою. Звідси й походить іранське повір'я про те, що півень та його своєчасний спів вважається благою ознакою, а дім, де є білий півень, захищений від злих духів-девів. Однак, цей самий півень одного дня заспівав під час вечері, і в той же момент Каюмарс помер. З того часу вважається, що несвоєчасний спів півня є поганою прикметою, тому його потрібно зарізати, щоб уникнути лиха» (Bal'ami, 1974: 117–118).

Фірдоусі в «Шагнаме» також згадує про віру

у погані прикмети під час походу Ісфандіяра в Забулістан: «Оскільки головний верблюд його армії заснув, і скільки б не били його палицями, верблюд не вставав, Ісфандіяр сприйняв це за погану прикмету і наказав зарізати верблюда» (Ferdowsi, 1997: 309).

Зауважимо, що кожна прикмета чи забобон має свій визначальний лінгвокультурний компонент, який формує прогноз (гарний чи поганий) і зумовлює відповідну лінгво-семіотичну поведінку людини. Іранський етнограф Х. Золфгарі виокремлює такі тематичні групи лінгвокультурних компонентів, що формують **šogun** (передвістя): *птахи, тварини, весілля, час, рухи рук та ніг, видалення волосся на обличчі за допомогою нитки, винесення речей білого кольору, ткацтво, будівництво, землеробство, кружляння навколо когось, їжа, биття посуду, траур, чорний казан, підмітання та інше* (Zolfaghari, 2017: 1128–1137). Як бачимо, ця класифікація включає не тільки окремі об'єкти й явища навколишньої дійсності, які можна розглядати як визначальний лінгвокультурний компонент прикмет із передвістям, а й назви дій і занять людини, в яких найбільшою мірою актуалізований її забобонний світогляд.

Зібраний нами емпіричний матеріал художніх текстів засвідчив, що визначальним лінгвокультурним компонентом у складі перських прикмет і забобонів із компонентом **šogun** (передвістя) можуть поставати тварини, окремі предмети побуту людини, її заняття та навіть певні фізіологічні стани, зокрема такий рефлекс, як чихання.

Останній реалізований в уривку з твору «Молитва на Ашура» А. Паянде, де відзеркалений забобонний характер чихання в перській лінгвокультурі:

حالا که رضا زیر خاک رفته بود شیخ دلهره را می دید. وقتی می رفت فاطمی عطسه زد، صبر آمده بود، شگون بد بود، باید بر می گشت، باید صبر می کرد. تادم کوچه دوید و فریاد زد: "رضا! رضا! صبر اومد". اما رضا عجله داشت، دیر شده بود، میباید پیش از ظهر به گله برسد، کمی پا به پا کرد. و شاه بگوم هر چه تلاش کرد جخت بیارد نشد. رضای عجل، بسم الله گویان از خم کوچه گذشت.

Відтоді як поховали Реза, вона бачила тривожного привида. Коли він тоді йшов до вулиці, Фаті чхнула – це була ознака, що треба зачекати, погана прикмета чхнути одноразово. Треба було повернутися, треба було почекаати. Побігла до провулку і закричала: «Реза! Реза! Зачекай! Я чхнула один раз». Але Реза поспішав, запізнився. До обіду треба було поспісти до стада. Трохи переступив з ноги на ногу. Шахбегум скільки не намагалися чхнути вдруге – не виходило. Реза, поспішаючи і промовляючи «В ім'я Бога», зник за провулком» (Pāyande A, 1978: 200).

Як бачимо, природний рефлекс чихання постає у цьому уривку як структурний лінгвокультурний компонент, навколо якого вибудовується все передвістя. Згідно з іранським повір'ям, якщо людина чхне під час виходу з дому, то потрібно трохи зачекати і промовити формулу благословення пророка Мохаммада Аллахом (بِسْمِ اللَّهِ), а тоді вже виходити з помешкання, бо чихнути один раз вважаються недоброю ознакою, про що й говорить героїня твору Шахбегум (شگون بد بود) *šogun-e bad bud* 'погана ознака була'). При цьому розрізняють перше і друге чихання. Перше називається *صبر* *sabr* (в тексті – *صبر آمد* *sabr āmad* досл. 'прийшов сабр'), і воно є поганим передвістям, але друге – *جخت* *jaxt* – здатне відмінити дію першого. Тому, щоб вберегти чоловіка від лиха, Шахбегум намагається чхнути вдруге (*جخت بیاورد* *jaxt biyāvarad*), але в неї це не виходить. Ігноруючи заведені в народі правила, чоловік продовжує свій шлях, промовляючи початкову частину релігійної формули «Бісмілляг». Однак, у продовженні твору ми бачимо, що дурне передвістя справджується, – на фермі на чоловіка нападають злодії і вбивають його.

Розглянемо уривок з повісті «Хліб та перо» Джалала Але Ахмада, в якому в ролі лінгвокультурного компоненту виступає металева ступка для рису *هونگ* *havang*:

این بود که فردای سرکار آمدن قلندرها، کم کم تو شهر هو پیچید که خانه را از هونگ برنجی خالی کردن شگون ندارد؛ چراکه هر هونگی برکت را با خودش از خانه می برد.

Незабаром після приходу до влади каландарів по місту поповзли чутки, що погана та прикмета, коли дім залишається без ступки. Начебто ступка з собою з дому забирає благополуччя (Jalāl Āl-e Ahmad, 2004: 126).

У своїй повісті Дж. Але Ахмад у формі народних казок описує події часів правління Сефевідів та руху Каландарія, прихильники якого виступали в ролі захисників бідного народу і таємно діяли проти діючої влади. У наведеному уривку мова йде про те, що каландарі почали обмінювати у людей металеві ступки для рису на кам'яні для виплавки гармат, причому спочатку цей процес відбувався на добровільній основі, а пізніше учасники руху почали застосовувати силу. Люди не хотіли віддати свої ступки, оскільки, як зазначається у повісті, ці предмети побуту мали особливе значення в житті іранців: вони передавалися із покоління в покоління у спадок, несли в собі пам'ять пращурів та й просто тому, що люди «звикли до звуку їхнього дзвякання». Таким чином з'явилася прикмета про те, що віддати ступку – це погана прикмета, оскільки посудина забирає з собою благополуччя.

Можна зауважити, що в цій прикметі за допомогою предмета посуду реалізується опозиція *свій-чужий* та яскраво відображене дбайливе ставлення персів до своєї історії, культури та спадщини.

Інколи в ролі структурного лінгвокультурного компонента прикмети зі значенням передвістя може виступати заняття людини. Такий випадок зафіксований у творі «Хезр – одвічний пророк» А. Паянде, в якому в такій функції постає професія лікаря:

حرفه پدر را رها کرده بود، می گفت: از بیماری و رنج مردم نان خوردن شگون ندارد.

Він залишив професію батька, казав: «Погана прикмета наживатися на хворобах та нещастях людей» (Pāyande, 1978: 277–278).

Насправді перед нами – приклад авторської прикмети, яка є своєрідним художнім прийомом. Зрозуміло, що в народі не існує подібного уявлення стосовно професії лікаря. Однак у контексті оповідання ми розуміємо, що наведення такої прикмети є проявом певних моральних переконань головного героя, а також приводом для відмови продовжувати справу батька.

У ролі визначального лінгвокультурного компонента прикмет зі значенням передвістя можуть поставати тварини, птахи і комахи.

Розглянемо діалог з твору «Сестра і павук» Джалала Але Ахмада, в якому актуалізується лінгвокультурний компонент павук.

آخه می خواستم این کتافتو بکشم
خواهرم چشم‌هایش را باز کرد و پرسید
چرا؟

چرا نداره خواهر. مادر می گه عنکبوت شگون نداره.

– Я хотів знищити цю гидоту!

– Навіщо? – запитала сестра, розплющивши очі.

– Як це «навіщо»? Мама каже, що павук – це погана прикмета (Jalāl Āl-e Ahmad, 2019: 46–47).

У більшості перських народних прикмет павук має позитивну конотацію – він приносить багатство, і його не можна вбивати, бо за легендами ця істота супроводжувала Пророка під час переходу з Мекки в Медину (Zolfaghari, 2017). Однак, у нашому прикладі хлопець має намір вбити павука, що висить над ліжком його хворої сестри, зазначаючи, що зі слів матері «павук – це погана прикмета». Очевидно, що у різних провінціях Ірану, один і той самий структурний компонент прикмети може мати різне семантичне навантаження. У творі, з одного боку, демонструється любов сестри до чоловіка та павука, а з іншого – ненависть брата до чоловіка сестри та павука. Головний герой вважає чоловіка сестри причиною її бід та хвороби. Таким чином, автор

застосовує художній прийом персоніфікації, переносячи образ чоловіка сестри головного героя на павука, а образ сестри – на муху, яка потрапила у тенета павука.

Розглянемо уривок із твору «Далбатійський чинар» М. Шаріфзаде, у якому структурним лінгвокультурним компонентом прикмети постає сова.

کنار پنجره یک تنه درخت و درونش جغدی با یک چشم بسته بود
..... صوفی گفت: می گویند بد شگون است

Біля вікна росло дерево, а на ньому сиділа сова з заплющеним оком... Суфі сказала: «Говорять, що це погана прикмета» (Šarifzāde, 2011: 34).

Сова завжди була предметом уваги у багатьох культурах світу, зокрема й іранської. У віруваннях давніх зороастрійців сова є мудрим і благим створінням. Зокрема М. Ахмадіян зазначає, що у книзі давніх зороастрійських звичаїв та обрядів «Šāyeste nāšāyeste» згадується про заборону на вбивство цього птаха: «Сова буцімто знає на пам'ять Авесту і коли вона кричить, то тікають деви» (Ahmadiyān, 2019). Окрім того, у текстах середньоперською мовою також зазначається, що сова є передвісником благополуччя та щастя. Зокрема, у творі «Бундахішн», в якому зібрані відомості про зороастрійські космогонію, міфологію та вірування, зазначається, що сова є одним із тринадцяти священних птахів, яких створив Агурамазда. Однак, у шостому розділі цієї ж книги сова описується як птах, якого ненавидять та засуджують, очевидно через те, що він полює на менших птахів, створених Агурамаздою (Dādegi, 1990: 79). Проте з приходом ісламу в Іран у VII ст. та проникненням арабської культури в усі сфери життя, віра у священність птаха поступово зникає та поширюються протилежні давньоіранським арабські уявлення про те, що сова є проклятим птахом та передвісником нещастя (Motevaseli, 2015: 167).

На території сучасного Ірану у різних провінціях існує безліч прикмет і забобонів із компонентом сова, в яких можна простежити амбівалентність цього образу: в одних із них сова є передвісником нещастя, а в інших, навпаки, благої звістки. Наприклад, у північній провінції Гілян, якщо люди вночі почують крики сови, то обов'язково мають прогнати птаха і нещастя разом з ним. Беруть шматок палаючого вугілля і

жбурляють у птаха, при цьому промовляючи: *گوشت را از قصاب بستان آتش از من، گوشت را از قصاب بستان* **ātaš az man, gušt-rā az qassāb besetān** (досл. 'вогень бери в мене, м'ясо – у м'ясника').

В інших випадках, відповідно до більш давніх вірувань, сову вважають передвісником хорошої новини, тому той, хто почує крики сови, у відповідь каже: *خوش خبر خوش آمدی، خوش آمدی* **xoš-xabar** ('той, хто приніс добру звістку'), *خوش خوان خوش آمدی، خوش آمدی* **xoš-xān** ('той, хто гарно співає'), *خوش آمدی خوش آمدی، خوش آمدی* **xoš āmadi** ('Ласкаво просимо'), *خاندانت خیر باشد، خاندانت خیر باشد* **xāndan-et xeyr bāšad** ('Нехай твій спів буде благом') (Tāheri, 2019: 40). Також у Тегерані вірять, що той, хто побачив сову, має промовити: *میمان خاتم خوش آمدی، عروسی است* **meymanat-xānom xoš āmadi, arusi ašt** (досл. 'пані Мейменат (щастя/ благополуччя), ласкаво просимо, весілля грає') (Hedāyat, 1999: 109). Отже, як бачимо, іранці через особливе ставлення до сови, наділили її власним жіночим ім'ям – **Meymanat-xānom** (досл. 'пані Благополуччя').

Висновки. Проведений аналіз стереотипів-уявлень представників перської лінгвокультури з компонентом *شگون šogun* (передвістя) на матеріалі прикмет і забобонів, відображених у сучасній перській художній літературі, уможливило висновок про те, що **šogun**, відбиваючи універсальне архетипове протиставлення добра і зла, є ключовим концептом всього корпусу перських народних прикмет та забобонів, що зумовлено самою специфікою функціонування сфери прикмет та забобонів. Такі одиниці мислення виконують прескриптивну та регулятивну функції в житті людини, немовби забезпечуючи їй контроль над життєвими обставинами, які від неї не залежать. Кожна прикмета чи забобон має свій визначальний лінгвокультурний компонент, який формує прогноз (гарний чи поганий) і відповідним чином впливає на лінгво-семіотичну поведінку людини. Як показав проведений аналіз, найчастіше такими лінгвокультурними компонентами у перських прикметах і забобонах виступають зооніми, предмети побуту, заняття людини, її фізіологічні стани та деякі процеси, пов'язані з її життєдіяльністю.

Перспективи дослідження вбачаємо у подальшому вивченні стереотипних уявлень носіїв перської мови і культури, зокрема щодо пристріту *چشم زخم «češm-e zahm»*, на матеріалі народних прикмет і забобонів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Грибок О.М. Об'єктивізація лінгвокультурних стереотипів у німецькомовному побутовому дискурсі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандид. філол. наук : 10.02.04. Харків, 2014. 21 с.
2. Завгородня Л.В. Природа стереотипу та стереотипні інновації у публіцистиці. *Семантика мови і тексту. Зб. статей VI Міжнародної конференції*. 2000. С. 197–201.
3. Мазепова О.В. Внутрішній світ людини у перському лінгвоментальному просторі : монографія. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2015. 440 с.
4. Ahmadiyān M. Joqd. Dānešnāme-ye jahān-e eslām, 2019 : website. URL: <https://www.cgie.org.ir/fa/article//240456/جغد> (Accessed: 17.09.2022).
5. Bal'ami A. Tārix-e Bal'ami. Vol. 1, Tehrān: Tābeš, 1974. 736 p.
6. Bartmiński J. Podstawy lingwistycznych badań nad stereotype – na przykładzie stereotypu matki. *Język a kultura*. 1998. T. 12. S. 63–84.
7. Dādegi F. Bundahišn, gozārānde. Tehrān: Tus, 1990. 237 p.
8. Dehxodā A. Loqatnāme (Encyclopedic Dictionary) : 14 vol. Tehran : Tehran University Publications, 1993–1994 : website. URL: <https://www.vajehyab.com/> (Accessed 28.03.2023).
9. Ferdowsi A. Šāhnāme. Vol. 5 / Edited by Xāleqi Motlaq J. Costa Mesa : Mazda, 1997. 604 p.
10. Fournier P.N. La stéréotypie, un avatar de communication incontournable dans l'enseignement – apprentissage d'une langue-culture étrangère. Essai de mise au point conceptuelle . *Synergies Pays riverains du Mékong*. 2010. no. 2. P. 47–65.
11. Hedāyat S. Farhang-e āmyāne-ye mardom-e Irān. Tehrān : Našr-e ċešme, 1999. 428 p.
12. Jalāl Āl-e Ahmad. Nun va alqalam. Tehrān : Gahbad, 2004. 200 p.
13. Jalāl Āl-e Ahmad. Panj dāstān. Tehrān : Enteshārāt-e Majid, 2019. 88 p.
14. Kardela H. Tak zwana gramatyka kognitywna a problem stereotypów. *Etnolingwistyka. Problemy Języka i Kultury*. 1998. T.1. S. 35–46.
15. Karimi A. Šogun. Dānešnāme-ye jahān-e eslām, 2021 : website. URL: <https://www.cgie.org.ir/fa/article//246973/نوگش> (Accessed 7.09.2022).
16. Lippmann W. Public Opinion. New York : Macmillan, 1922. 230 p.
17. Motevaseli N., Nadāfi M. Virāneshin minovi. Xojastegi va gojastegi-ye joqd dar āsār-e sarāmadān-e sabk-hā-ye moxtalef-e še'r-e fārsi (Ferdowsi, Xāqāni, Nezāmi, Sa'di va Sā'eb). *Faslnāme-ye taxasāsi-ye tahlil va naqd-e motun-e zabān va adabiyāt-e fārsi*. 2015. No. 26. P. 155–178.
18. Panasiuk J. O zmienności stereotypów. *Język a kultura*. 1998. T. 12. S. 84–99.
19. Pāyānde A. Zolomāt-e edālat va sizdah dāstān-e digar. Tehrān : Jāvidān, 1978. 287 p.
20. Polkowska L. Stereotyp warszawiaka we współczesnym języku polskim. *Etnolingwistyka*. 2019. No. 31. S. 257–276.
21. Šarifzāde M. Čenār-e dālbati. Tehrān : Hamrāh, 2011. 278 p.
22. Schapira Ch. Les Stéréotypes : stéréotypes de pensée et stéréotypes de langue. *SHS Web of Conferences 8*, 2014. P. 65–83.
23. Tāheri T., Bašrā M. Bāvar-hā-ye āmyāne-ye mardom-e Gilān. Rašt : Farhang-e Pliyā, 2019. 112 p.
24. Zolfaghari, H. Bāvarhā-ye āmyāne-ye mardom-e Iran, Tehrān: Našr-e ċešme. 2017. 1673 p.

REFERENCES

1. Hrybok O.M. (2014) Obiektyvatsiia lnhvokulturnykh stereotypiv u nimetskomovnomu pobutovomu dyskursi. [Objectivation of lingual-cultural stereotypes in modern German everyday discourse] : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kandyd. filol. nauk : 10.02.04. Kharkiv. 21 s. [In Ukrainian].
2. Zavorodnia L.V. (2000) Pryroda stereotypu ta stereotypni innovatsii u publitsystytsi. [The nature of the stereotype and stereotypical innovation in journalism] *Semantyka movy i tekstu. Zb. statei VI Mizhnarodnoi konferentsii*. – Semantics of language. *VI International Conference: coll. of articles*. S. 197–201. [In Ukrainian].
3. Mazepova O.V. (2015) Vnutrishnii svit liudyny u perskomu lnhvomentalnomu prostori [Linguistic conceptualization of the inner world of a man in the Persian linguistic space] : monohrafiia. Kyiv : Vydavnychy dim Dmytra Buraho. 440 s. [In Ukrainian].
4. Ahmadiyān M. (2019) Joqd. [Owl] Dānešnāme-ye jahān-e eslām : website. URL: <https://www.cgie.org.ir/fa/article//240456/جغد> (Accessed: 17.09.2022). [In Persian].
5. Bal'ami A. (1974) Tārix-e Bal'ami. [Bal'ami's history] Vol. 1, Tehrān: Tābeš. 736 p. [In Persian].
6. Bartmiński J. (1998) Podstawy lingwistycznych badań nad stereotype – na przykładzie stereotypu matki. [Fundamentals of linguistic research on stereotype – on the example of the mother's stereotype] *Język a kultura*. T.12. S. 63–84. [In Polish].
7. Dādegi F. (1990) Bundahišn, gozārānde. [Primal Creation] Tehrān: Tus. 237 p. [In Persian].
8. Dehxodā A. Loqatnāme [Encyclopedic Dictionary] (1993–1994) : 14 vol. Tehran : Tehran University Publications : website. URL: <https://www.vajehyab.com/> [Accessed 28.03.2023]. [In Persian].
9. Ferdowsi A. (1997) Šāhnāme. [The Book of Kings] Vol. 5 / Edited by Xāleqi Motlaq J. Costa Mesa : Mazda. 604 p. [In Persian].
10. Fournier P.N. (2010) La stéréotypie, un avatar de communication incontournable dans l'enseignement – apprentissage d'une langue-culture étrangère. Essai de mise au point conceptuelle . [Stereotype, an essential communication avatar in teaching – learning a foreign language-culture. Concept development test] *Synergies Pays riverains du Mékong*. no. 2. P. 47–65. [In French].

11. Hedāyat S. (1999) Farhang-e āmyāne-ye mardom-e Irān [Folk culture of Iranian people]. Tehrān : Našr-e češme. 428 p. [In Persian].
12. Jalāl Āl-e Ahmad. (2004) Nun va alqalam [By the pen]. Tehrān : Gahbad. 200 p. [In Persian].
13. Jalāl Āl-e Ahmad. (2019) Panj dāstān [Five stories]. Tehrān : Enteshārāt-e Majid. 88 p. [In Persian].
14. Kardela H. (1998) Tak zwana gramatyka kognitywna a problem stereotypów. [So-called cognitive grammar and the problem of stereotypes] *Etnolingwistyka. Problemy Języka i Kultury*. T. 1. S. 35–46. [In Polish].
15. Karimi A. (2021) Šogun. [Omen] Dānešnāme-ye jahān-e eslām : website. URL: <https://www.cgie.org.ir/fa/article//246973/شوگون> [Accessed 7.09.2022]. [In Persian].
16. Lippmann W. (1922) Public Opinion. New York : Macmillan. 230 p. [In English].
17. Mazepova O.V. (2015) Vnutrishnii svit liudyny u perskomu linhvomentalnomu prostori [Linguistic conceptualization of the inner world of a man in the Persian linguistic space] : monohrafiia. Kyiv : Vydavnychiy dim Dmytra Buraho. 440 s. [In Ukrainian].
18. Motevaseli N., Nadāfi M. (2015) Virānenešin minovi. Xojastegi va gojastegi-ye joqd dar āsār-e sarāmadān-e sabk-hā-ye moxtalef-e še'r-e fārsi (Ferdowsi, Xāqāni, Nezāmi, Sa'di va Sā'eb). [Good and bad omens of owl in the works of prominent authors of different styles of Persian poetry (Ferdowsi, Kaghani, Saadi and Saeeb)] *Fasl-nāme-ye taxasāsi-ye tahlil va naqd-e motun-e zabān va adabiyāt-e fārsi*. No. 26. P. 155–178. [In Persian].
19. Panasiuk J. (1998) O zmiennosci stereotypów. [About the variability of stereotypes] *Język a kultura*. T. 12. S. 84–99. [In Polish].
20. Pāyande A. (1978) Zolomāt-e edālat va sizdah dāstān-e digar. [The darkness of justice and thirteen other stories] Tehrān : Jāvidān. 287 p. [In Persian].
21. Polkowska L. (2019) Stereotyp warszawiaka we współczesnym języku polskim. [The stereotype of a Varsovian in contemporary Polish] *Etnolingwistyka*. No. 31. S. 257–276. [In Polish].
22. Šarifzāde M. (2011) Čenār-e dālbati. [Dalbati sycamore] Tehrān : Hamrāh. 278 p. [In Persian].
23. Schapira Ch. (2014) Les Stéréotypes : stéréotypes de pensée et stéréotypes de langue. [Stereotypes: stereotypes of thought and stereotypes of language] *SHS Web of Conferences* 8. P. 65–83. [In French].
24. Tāheri T., Bašrā M. (2019) Bāvar-hā-ye āmyāne-ye mardom-e Gilān. [Folk beliefs of the Gilan people] Rašt : Farhang-e Iliyā. 112 p. [In Persian].
25. Zolfaghari, (2017) H. Bāvarhā-ye āmyāne-ye mardom-e Iran. [Folk beliefs of the Iranian people] Tehrān: Našr-e Češme. 1673 p. [In Persian].